

Destruir el que s'havia construït

Una de les empreses més notables que ha abordat aquest país és l'edificació de la llengua catalana estàndard moderna; una acció iniciada al començament del segle XX i conduïda pel lingüista excepcional Pompeu Fabra. Aquest procés tenia per objectiu la construcció d'una llengua nacional, concebuda en tres grans dimensions: una llengua geogràficament unificada, com els estàndards moderns, elaborada per a una alta funcionalitat i decididament genuïna. Era un projecte altament ambiciós, creatiu, transformador, que, en la mesura justa, trencava amb la llengua real i bastia un català diferent del que ens havien donat uns quants segles de fragmentació i de subordinació a una llengua forana. Era un projecte progressiu que pretenia avançar així com el país aniria conquerint espais de normalitat lingüística i instruments per a anar materialitzant el pla. Esmentem només a tall d'exemple el desig de Fabra de recuperar el so labiodental de la *v*, «en el moment que disposem de l'escola», segons deia el Mestre. Fa dècades que disposem de l'escola –de forma més o menys completa en el Principat– i la recuperació de la *v* labiodental és una idea lamentablement oblidada. Aquella progressivitat feia d'un projecte fortament ambiciós un projecte assumible. I avui el seu triomf parcial és una realitat: avui tothom veu com un fet de valor inqüestionable l'ús generalitzat de paraules que a l'inici del procés eren fantasia o utopia (*bústia, entrepà, greuge, menys, vaixell*, etc.) o la depuració –veritablement molt parcial encara– de la sintaxi i de la fraseologia. L'acció era teòricament continuable i Fabra ens havia exhortat a continuar-la sense por i fins allà on fos necessari.

Per sort, l'obra de construcció de la llengua nacional, concebuda d'aquesta manera, va tenir suports decisius a fora del Princi-

Gabriel Biliboni

Lingüista, professor de la Universitat de les Illes Balears

pat. A les Illes Balears, Francesc de Borja Moll promogué la conducció de la llengua pels camins traçats per Fabra, encara que el preu fos un cert distanciament del col·loquial local, fet amb un esperit de renúncia i sacrifici que cal valorar adequadament. Al País Valencià va ser decisiva l'obra de Carles Salvador, Manuel Sanchis Guarner i Enric Valor. Aquests il·lustres gramàtics adaptaren l'obra de Fabra a la varietat valenciana sense trair ni conculcar els principis fabrians esmentats al principi. El model de llengua que dissenyaren és el català formal escrit fins ara al País Valencià per la societat culta i veritablement lleial a la llengua del país. Un model que, posat en ple funcionament, té la potencialitat de garantir una situació qualificable de normalitat lingüística.

La revisió del camí fet començà a l'inici de la dècada de 1980, en el moment en què entraven en joc els grans mitjans de comunicació de masses en català. I els agents principals de la reacció foren precisament els components d'una escola de lingüistes

del Principat que passaren a controlar aquells mitjans, pràcticament tots, amb alguna felicitat excepció. La línia històrica d'elaboració de la llengua fou substituïda per la idea de llengua real, pel retorn a l'hispanisme i al col·loquialisme local i per l'extirpació de bona part d'un cabal lingüístic enriquidor de la llengua, vehiculat amb esforç, que era declarat *non gratus*. És a dir, tot el contrari del que havia estat la línia conductora de l'estandardització del català modern.

Al País Valencià les *noves idees*, defensades en nom del pragmatisme, han estat assumides bàsicament per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, només que en un grau més intens i exacerbant –i doncs més problemàtic– que al Principat. El *Diccionari normatiu valencià* és la culminació d'aquesta tendència en la trajectòria de la institució, que ja s'havia observat clarament de feia temps. En aquesta mateixa revista Francesc Esteve en fa una anàlisi acurada i detallada que m'excusa d'aportar més exemples.

L'acadèmia valenciana, que –tot i la anormalitat que representa l'existència de dues acadèmies per a una comunitat lingüística de deu milions de parlants– conjunturalment pot ser un instrument eficient contra el secessionisme lingüístic, s'ha perdut, segons el nostre modest parer, en la tasca que li han encomanat de dirigir la norma de la llengua. El diccionari dóna via lliure a un nombre considerable d'hispanismes totalment innecessaris –algun, insòlit– i a un altre nombre exagerat de variants redundants que el consens general avui considera dialectalismes que han d'estar fora de la llengua referencial. És un element que afavorirà la desorientació, la conflictivitat i la fragmentació de la llengua. A certs polítics aquestes tres coses ja els van bé, però als qui volem la plena normalització del català no.

Votació del Diccionari normatiu valencià al pleneri de l'AVL.